

УДК 72.012:712

ЕКОЛОГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ САДУ

ЛОТОЦЬКА Віта

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника», Україна

vitalototska@yahoo.com

Розглянуто екологічні тенденції у контексті сучасних напрямів дизайну саду. Виокремлено провідні напрями дизайну саду з позицій формування гармонійних взаємозв'язків та впливів людини та природи. Висвітлюється важливість формування екологічної свідомості та культури засобами дизайну саду.

***Ключові слова:** дизайн саду, природний сад, екологія, дика природа, навколишнє середовище, ландшафт.*

ВСТУП

У регуляції соціоприродних відносин дослідники вказують на провідну роль сучасної культури, в межах якої розвивається уявлення про необхідність гармонійного та узгодженого співіснування людини та природи. Сади завжди втілюють світорозуміння людини, ціннісні орієнтири, естетичні смаки, характерні для тієї чи іншої епохи.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Сучасний дизайн саду значно розширює наші уявлення про традиційний сад. Зростання технічних можливостей людини, глобальні наукові відкриття, динамічний ритм сучасної цивілізації змушує нас по-іншому сприймати швидкоплинність образу природного об'єкта, впливає на процес його емоційного сприйняття. Дедалі відчутнішою стає потреба в світоглядному переосмисленні цінностей і пріоритетів у сфері взаємовідносин людини з природою, що знаходить своє відображення у появі нових стилістичних напрямів, образів, які б реалізовували прагнення сучасної людини відновити втрачені зв'язки з навколишнім середовищем, повернутися до витоків природи і досягти гармонії у співіснуванні з нею. В умовах екологічної кризи саме сад як особлива світоглядна категорія може сприяти формуванню нової етики у сфері взаємовідносин людини та довкілля.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

На сьогодні в дизайні саду спостерігається тенденція до відтворення картин первозданної природи. Зокрема, популярними зараз стають так звані дикі сади, що імітують природні ландшафти. Основоположником цього напрямку вважають Уільяма Робінсона, який у 70-80-х роках XIX століття заснував естетичну концепцію дикого саду. Ідеальний сад, на думку У. Робінсона, повинен приховувати свою

рукотворність. У таких садах рослини підбираються і розсаджуються за принципом відповідності природним умовам навколишнього середовища таким чином, щоб виникало враження, ніби вони вирости самі, без втручання людини [5, с. 7]. Такий підхід у створенні садового простору ґрунтується на ідеї, що полягає в естетиці природної краси та гармонії з природою. Завдання сучасних дизайнерів саду полягає не в імітації дикої природи там, де її вже немає, а в тому, щоб залишити їй місце поряд із людиною. Навіть виник термін “неодикість” (neowilderness), що дозволяє робити відмінність між дійсно дикою природою і спробами компенсувати втрачене, відновлювати в ландшафтах “первісну природу” [1, с. 9]. Дика природа допомагає людині досягти підвищеного емоційного стану, відмовитись від стереотипів споживацького ставлення до неї.

Проектування природних садів є одним із шляхів відтворення природи. Світогляд та світовідчуття нашої епохи спрямовані на пошук шляхів відтворення зелених насаджень, які б не потребували особливого догляду, але забезпечували комфортне перебування людини в природному середовищі. Усвідомлення людиною переваг життя в первозданній природі ставить перед дизайнерами саду завдання створення проєктів, пов’язаних із образом композицій, взятих з дикої природи. Тому головна мета дизайнера, що створює такий сад полягає в тому, щоб якнайдостовірніше передати відчуття, враження, настрої, які виникають у нашій свідомості від споглядання природних пейзажів. Концептуальність такого саду полягає у наближенні людини до ідеальної природи [3, с. 134].

Проектування диких садів як стилістичного напрямку дизайну саду, що відповідає максимальній наближеності до первозданної природи, зараз набуває широкої популярності. Свідченням цього є те, що протягом останніх років на виставках та фестивалях садового мистецтва, які щорічно відбуваються у різних країнах світу, основною темою є тема природності та гармонійного співіснування з природою. Так, на виставці садового мистецтва в Челсі (Chelsea Flower Show), що є однією із найважливіших подій, що визначають основні тенденції в галузі дизайну саду у світі, у 2013 році переможцем став спроектований дизайнером Філіпом Джонсоном сад “Trailfinders Australian Garden”, що відображає сучасні тенденції природного саду, в якому поєднуються дикорослі, злакові трави та найнесподіваніші декоративні рослини. На Міжнародній виставці в Хемптон Корті (Hampton Court Palace Flower Show) у 2011 році золоту медаль отримав природний сад дизайнера Беррі Чемберса, що закликає відвідувачів втекти від стресів повсякденного життя та поринути в хаос дикої природи. У 2018 році на виставці в Челсі садами-переможцями стали сад “LG Eco-City Garden”, що відобразив залежність від сучасних технологій, зацентрував увагу на дбайливому ставленні до навколишнього середовища та сад “The David Harber and Savills Garden”, різні зони якого відображають розвиток відносин людини та природи. Кращим конкурсним садом у 2019 році

було визнано сад “The M&G Garden” Енді Стеджена. На створення цього саду дизайнера надихнула здатність природи до самовідновлення, тому сад яскраво демонструє можливості рослин по освоєнню вільного простору в дикій природі. Сад “Morgan Stanley” Кріса Бердшоу акцентує увагу на інноваційних методах та матеріалах, які допомагають мінімізувати відходи, а також досягти екологічної стійкості. Таким чином, звернення дизайнерів до підкресленої природності, невимушеності, простоти визначило природний напрям у дизайні саду, для якого притаманними є плавні природні форми, застосування дикорослих видів рослин, характерних для місцевої флори та екологічних матеріалів.

Екологічно безпечне споживання, дбайливе ставлення до природи, вторинне використання матеріалів сьогодні знаходять своє втілення у роботах багатьох дизайнерів саду. Так, на вирішення питань інтеграції екології та дизайну саду спрямована діяльність британського еколога, дизайнера, професора Шеффілдського університету Найджела Даннета. Зокрема, у 2009 році Н. Даннет представив сад “Future Nature”, що акцентує увагу на темах раціонального використання дощової води, біорізноманіття та адаптації до змін клімату, а в 2011 році – сад “The New Wild Garden”, в якому зосередив увагу на ролі дизайну саду для вирішення екологічних проблем. Цікавою є екологічна інтерпретація традиційного райського саду, втілена Н. Даннетом у 2012 році (сад “Blue Water Garden”), в якій автор наголошує на цінності води та її раціональному використанні. А міський сад на даху “Blue Water Roof Garden” (2013) продемонстрував ідею створення зеленого простору на дахах, що є особливо актуальною темою в густонаселених містах.

Ландшафтний дизайнер Джеймс Бассон у своїх роботах розкриває важливі екологічні проблеми, втілює ідею створення стійких екологічних садів, звертає увагу на важливості використання місцевих рослин та традиційних матеріалів. Так, спроектований дизайнером сад “L’Occitane Garden” (2016) звернений до теми екології, змін клімату та повернення до природної краси. А основною ідеєю саду “The M&G Garden” (2017) стало збереження навколишнього середовища, заклик не руйнувати та берегти дику природу.

Слід відзначити, що надзвичайно важливим є формування екологічної свідомості та культури засобами дизайну саду. Це яскраво демонструють сади, представлені на фестивалі Hampton Court Garden у 2019 році. Так, у саду “On the Brink” з центру засміченої пісочної дюни виростає скульптура риби, що створена із харчових упаковок, пластикових пляшок та поліетиленових пакетів. Таким чином, автори акцентують увагу на стані океану, що знаходиться на грані екологічної катастрофи через забруднення пластиком. У саду “Smart Meter Garden” дизайнера Метью Чайлдса метафорично відтворено взаємозв’язок між наслідками вуглецевих викидів та станом довкілля [2].

Естетика сучасного саду дає установку вже не пізнати, а пережити природу, долучитися до спонтанного внутрішнього ритму

буття. Застосування принципово нових підходів у галузі дизайну саду свідчить про “утвердження нового архетипу сприйняття природного оточення – розгляду його як найважливішої цінності, потрібної людині не лише як сировини, а й як щось споконвічне, нерукотворне” [4, с. 204].

ВИСНОВКИ

На початку XXI століття з'являються нові тенденції у дизайні саду, пов'язані з усвідомленням довкілля як духовного ресурсу та необхідності його збереження. Автори садів застосовують принцип побудови композиції на основі гармонії з навколишнім середовищем, популяризують ідеї бережливого використання природних ресурсів, впроваджують мінімізацію догляду та вторинне використання матеріалів. У сучасному дизайні саду спостерігається прагнення постійно розширювати набір засобів, що допомагають досягти нового і незвичного звучання компонентів природи. Одночасно з пошуком оригінальних ідей у створенні ландшафтного простору, які б забезпечували його естетичний ефект та функціональність, розвиваються шляхи максимальної наближеності до дикої природи та її збереження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Забелина Е.В. Поиск новых форм в ландшафтной архитектуре. М.: Архитектура-С, 2005. 160 с.
2. Исаченко И. Пять садов фестиваля Hampton Court Garden 2019. URL: <https://pragmatika.media/news/pjat-sadov-festivalja-hampton-court-garden-2019-rasskazyvajut-nam-o-glavnyh-problemah-chelovechestva/> (дата звернення 02.03.2020).
3. Лотоцька В. Концепція ідеального довкілля у контексті садового дизайну початку XXI століття. *Мистецтвознавство: Вісник Прикарпатського університету*. Івано-Франківськ, 2015. Вип. 30-31. Ч. 1. С. 133–137.
4. Хилько В.Г. Екологічна культура – новий архетип сприйняття людиною природного середовища. *Мультиверсум: Філософський альманах: збірник наукових праць*. К.: Український Центр духовної культури, 2006. Вип. 58. С. 195–204.
5. Robinson W. The Wild Garden. London, 1870. 234 p.

LOTOTSKA V.

ENVIRONMENTAL TRENDS IN THE MODERN GARDEN DESIGN

The article examines the environmental trends in the context of modern trends of garden design. Leading tendencies in garden design from the position of formation harmonious interaction and influence of man and nature development are distinguished. The importance of the formation of environmental consciousness and culture by means of garden design is highlighted.

Key words: garden design, natural garden, ecology, wild nature, environment, landscape.